

Abstrakt

Práce se věnuje zkoumání efektivního působení práva ve společnosti. Nejprve ve druhé kapitole stručně shrnuje základní koncepty efektivity práva v teorii práva, sociologii práva a právní filosofii a v krátkosti představuje současnou situaci vyhodnocování efektivity zákonů v české legislativním procesu. Dále vybízí k vyzkoušení psychoterapeutického rozhovoru Benjamina Sellse s Právem k prozkoumání vlastních představ o právu a společnosti. Následně jsou postupně ve třech kapitolách představeny tři základní představy (koncepty) o lidské přirozenosti (antropologický pesimismus, realismus a optimismus). Tyto představy ovlivňují naši vědomou nebo nevědomou volbu nástrojů, které používáme k zajištění efektivity práva. Antropologický pesimismus si typicky volí kontrolu a odstrašení. Antropologický realismus využívá kontrolu a odstrašení cíleně na subjekty, na které nestačí nesilové nástroje – důvěra a respekt. Tyto nástroje – odstrašení, kontrola, důvěra a respekt – jsou následně rozebrány. Předmětem zkoumání jsou především mechanismy působení těchto nástrojů z hlediska reálného lidského chování a reakcí, pomocí výzkumů a experimentů převážně z oblasti sociální psychologie provedených zejména v USA v posledním zhruba půl století. Uvažována jsou také rizika a nepříznivé vedlejší efekty odstrašení a kontroly. Na závěr je v šesté kapitole představen koncept antropologického optimismu pomocí popisu experimentální vesničky v jižní Indii. Její fungování je blíže popsáno pomocí kontrastu s podobnými osadami, izraelským kibucem a mošavem, a kapitola je zakončena krátkým evolučním okénkem. Práce dochází k závěru, že jeden skutečně efektivní model neexistuje, neboť společnost se neustále vyvíjí a aby právo působilo efektivně, musí se i zvolený model ovlivňování právní efektivity neustále vyvíjet.

Klíčová slova:

Efektivita, právo, odstrašení, kontrola, důvěra, respekt.